

UiT

NORGES
ARKTISKE
UNIVERSITET

Co-management (samforvaltning) og andre samfunnsvitenskapelige perspektiver inn mot reguleringen av fiskeri og akvakultur

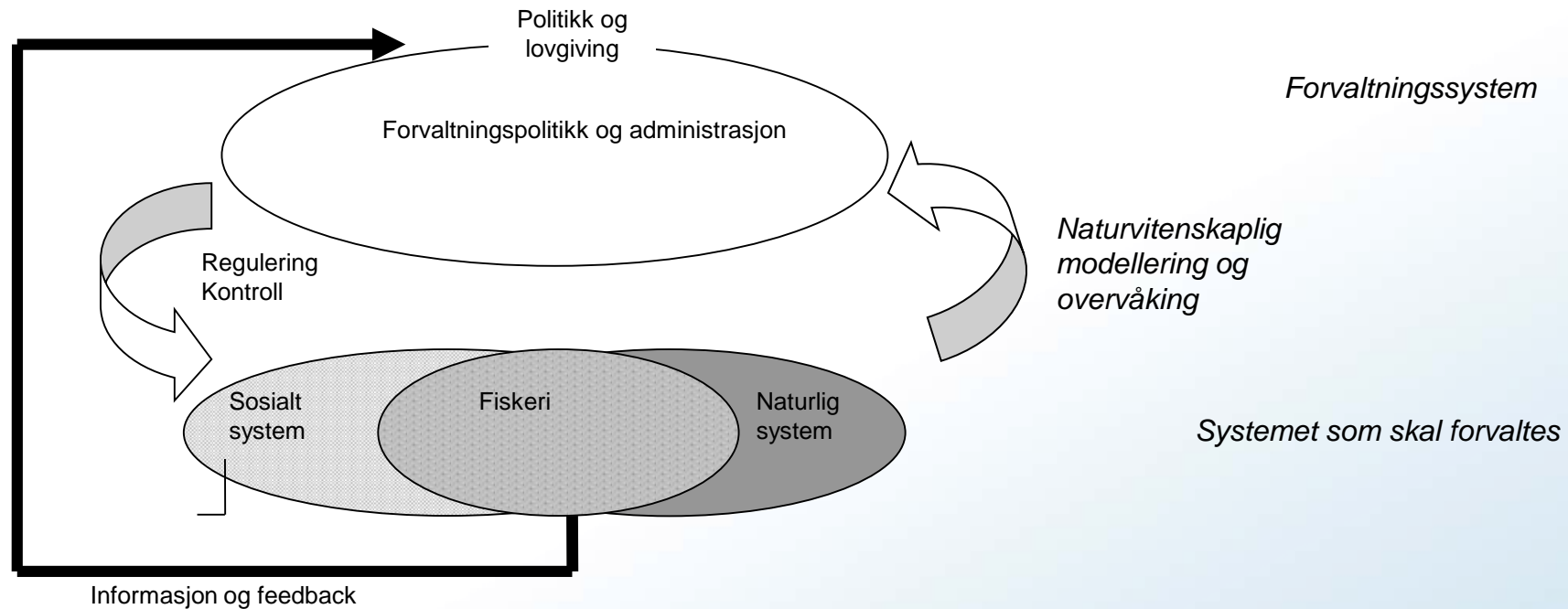

Jahn Petter Johnsen

Norges fiskerihøgskole Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet

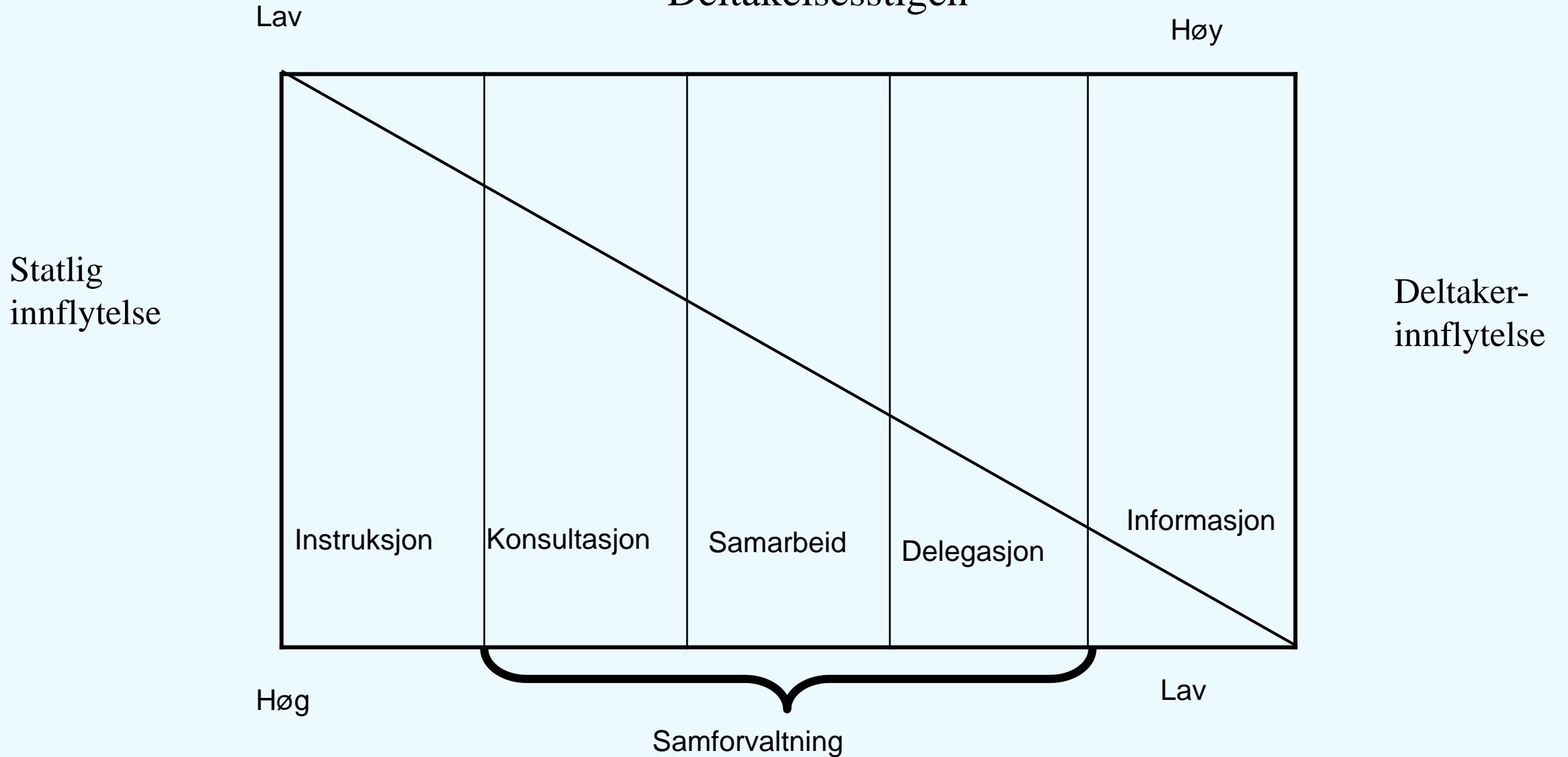
Forvaltningas struktur

Figur fra Johnsen, J. P. 2014. Is fisheries governance possible, *Fish and Fisheries*. 15 (3), 428-444. <https://doi.org/10.1111/faf.12024>

Beslutningstaking i fiskeriforvaltning

“Deltakelsesstigen”

Lofoten havdeling

Foto: JPJ

Færøyene - utbyttedeling

Foto: JPJ

Ghana – fishing chiefs og fish mammals

Foto: JPJ

Aktør-struktur-kunnskap

- Idealismen – vi handler ut fra indre betingelser, Adam Smith – den usynlige hånd, vi handler rasjonelt, men alt jevner seg ut
- Positivismen – samfunnet lager oss (Marx), Levi-Strauss (våre kognitive og språklige strukturer skaper oss)
- Mellomposisjonen – Individets sosiale konstruksjon av virkeligheten, vi sosialiseres inn i et samfunn som vi også påvirker (Berger og Luckman)
- Nyere samfunnsvitenskapelige perspektiver (også innen økonomi) bygger på konstruktivistiske perspektiver
- Aktører handler i en sammenheng som stadig endres
- Kunnskap endrer både hvordan vi ser på oss sjøl og verden
- Kunnskap og struktur, skaper makt – Foucault og governmentality

Fra orden til fiskeriregulering

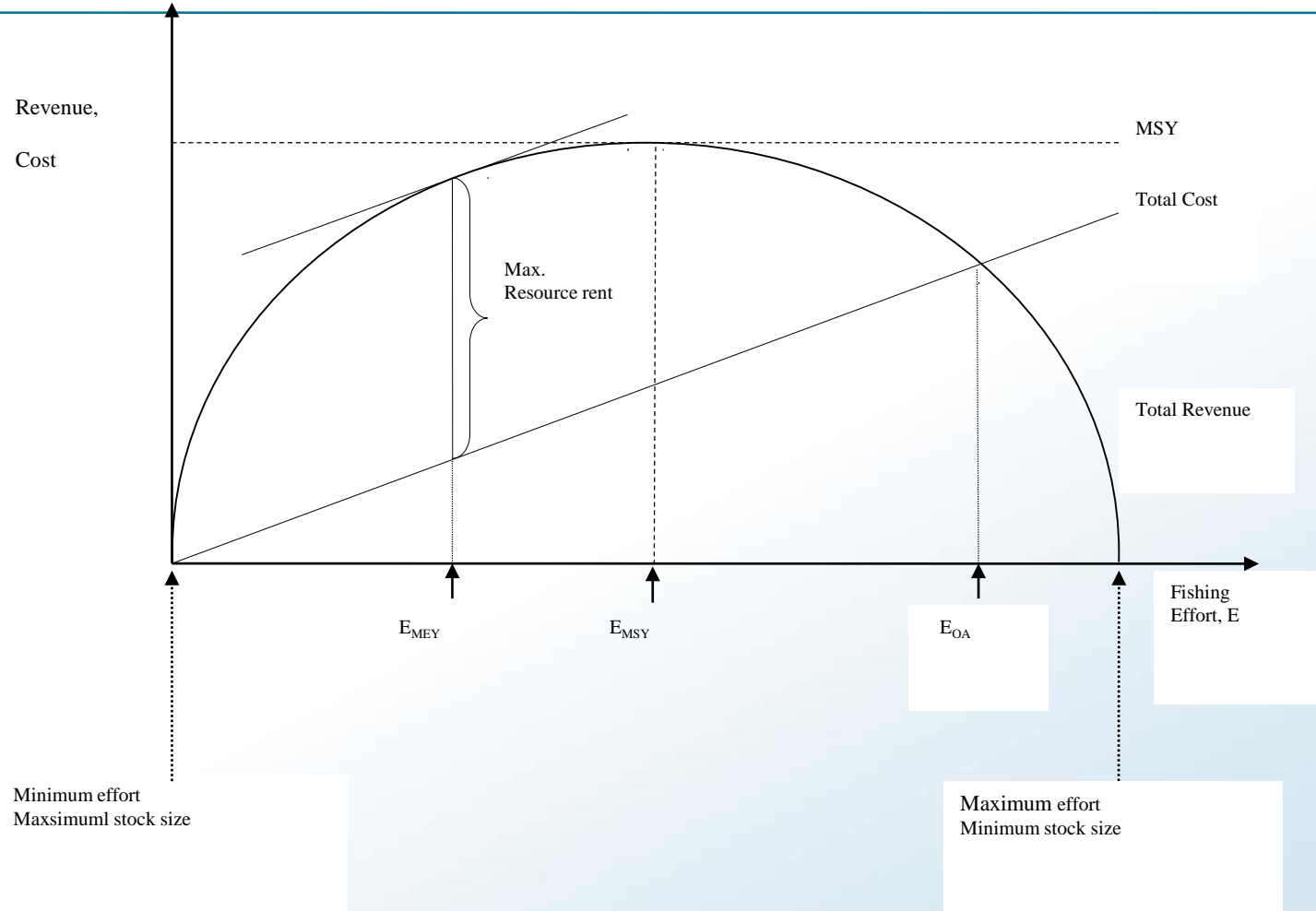
- Ordensproblemet – Lofotloven av 1816
- Maktproblemet – Friloven av 1857
- Nytt ordensproblem – Fiskerilovene av 1897 – Samforvaltning institusjonaliseres
- Mellomkrigstida – markedsproblem, Råfiskloven 1938 – Samforvaltning styrkes ytterligere, politisk forankret i FV, Venstre og DNA
- Etter krigen – lønnsomhetsproblem, løst gjennom overfiske og statsstøtte
- Hovedavtalen av 1964 – NFL – sentral rolle – fullmaktslovgiving ga stort rom for kontakt samarbeid mellom departement og NFL
- 1970-åra Havretten - Norsk økonomisk sone (1977) – nye muligheter
- 1970/1989 – Ressurssammenbrudd og ressursreguleringer
- 1992 – Markedsvendinga - EFTA-avtalen og avvikling av statsstøtte
- Etter 1992 – Utvikling av fiskerinæringa innafor økologiske og økonomiske rammer

Havbruk

- Utvikles i samarbeid mellom næringsinteresser og myndigheter
- En samforvaltningsmodell forsøkes innført – havarerer med FOS-konkursen
- Mer liberalistisk klima, ikke like lett å forankre samforvaltning politisk på 80-tallet
- En annen type aktører – kapitalintensiv næring fra starten
- Annen type problemer? Sjukdoms- og miljøproblematikk, mer fag og mer styring
- Miljøforvaltning veier tyngre?
- Produksjonsproblem, kunnskapsproblem, reguleringsproblem, påvirkningsproblem osv.

Samforvaltning utfordres - Gordon-Schaefer-modellen (1954) – Ressursrenta sløses bort

Allmenningens tragedie (Hardin 1968)

- Setter ord på Gordon
- Alle er seg sjøl nok – individuell økonomisk rasjonalitet
- Eller tvunget inn i et handlingsmønster
- Mangel på institusjoner
- Ressurssammenbrudd som resultat
- Staten må inn og styre
- GS og AT- viktig ontologisk grunnlag for fiskeriforvaltning

Institusjoner og læring

- Ulike former for samforvaltning finnes nesten overalt
- GS og AT er ikke sanne, men er idealtyper som forutsetter bestemte menneskelige egenskaper, mangel på samarbeid og institusjoner
- Kunnskap påvirker hvordan vi oppfatter oss sjøl, naturen og samfunnet og vil påvirke hvordan og hvilke institusjoner vi skaper – vi kan lære
- Kriser skyldes kunnskapsmangel, ikke mangel på institusjoner

Elinor Ostrom 1933 – 2012

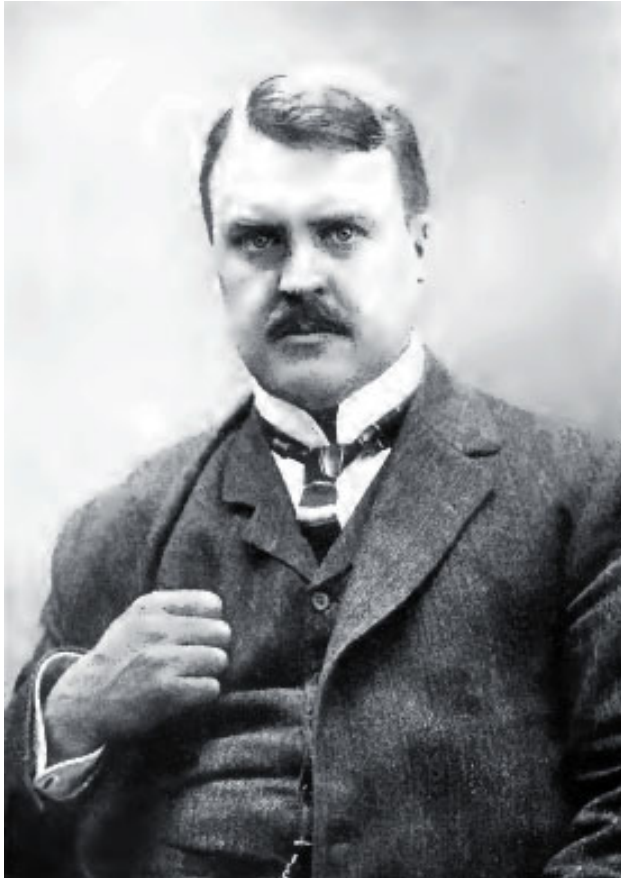
Foto fra Wikipedia

Svein Jentoft

Foto: JPJ

Men hva er kunnskap? De store skapere av “fiskebestanden”

Johan Hjort 1869-1948

Årsklasser (en betingelse for virtuell populasjonsanalyse, VPA) (Foto: Wikimedia Commons)

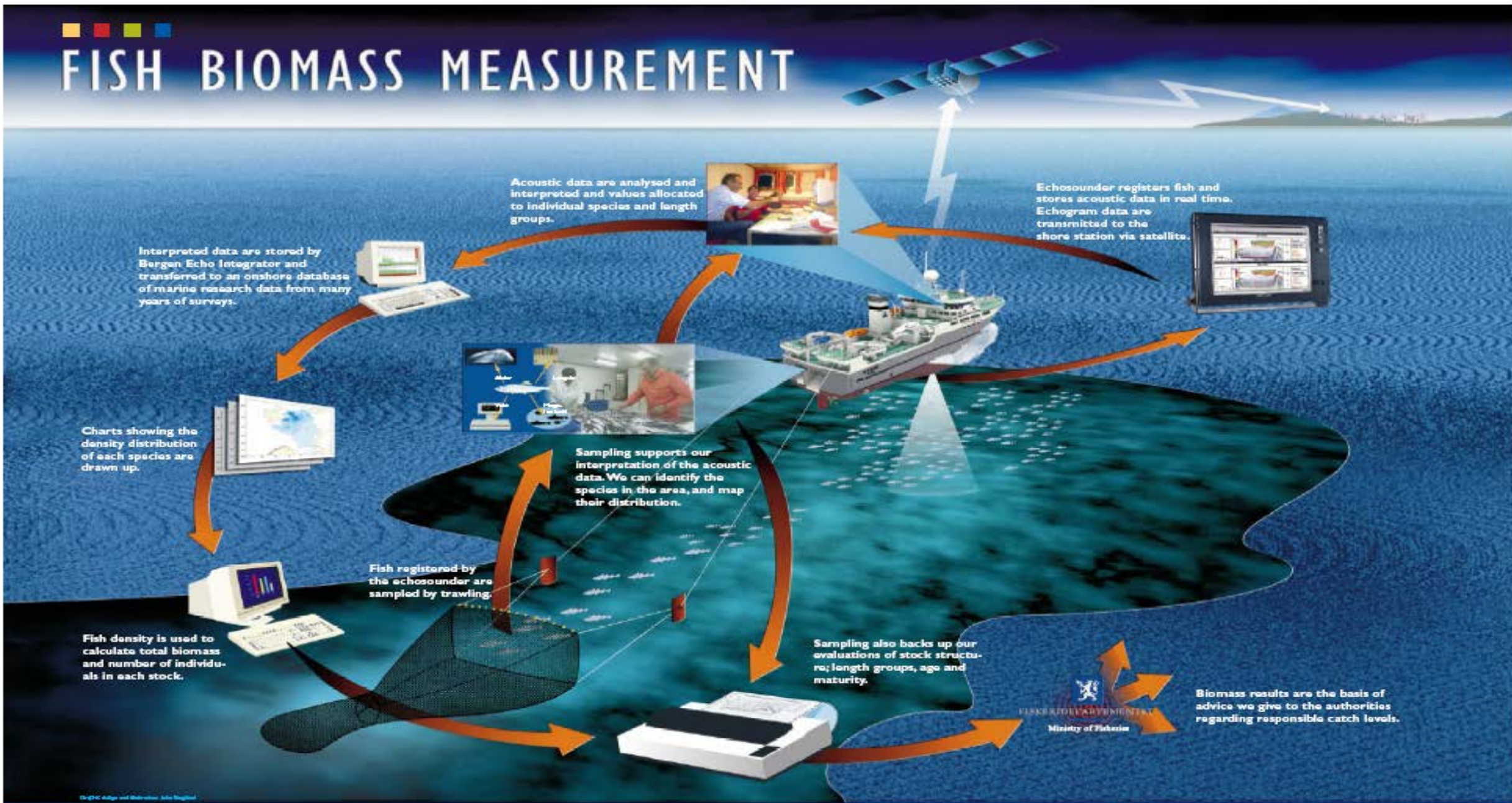
Beverton & Holt, Her ved Sydney Holt, Fiskebestandsdynamikk (Foto fra Sidney Holts side på Research gate)

Milner Baily Schaefer 1912-70, Fiskebestandsdynamikk Foto: Wikimedia Commons

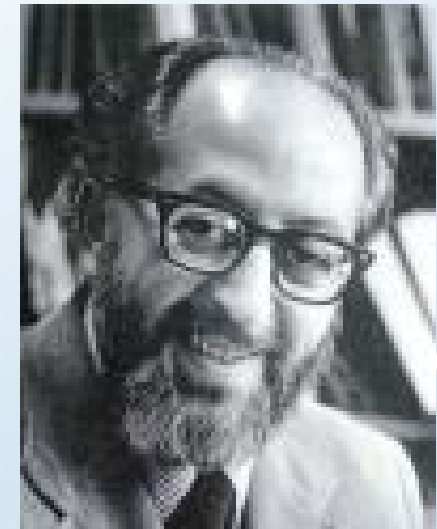
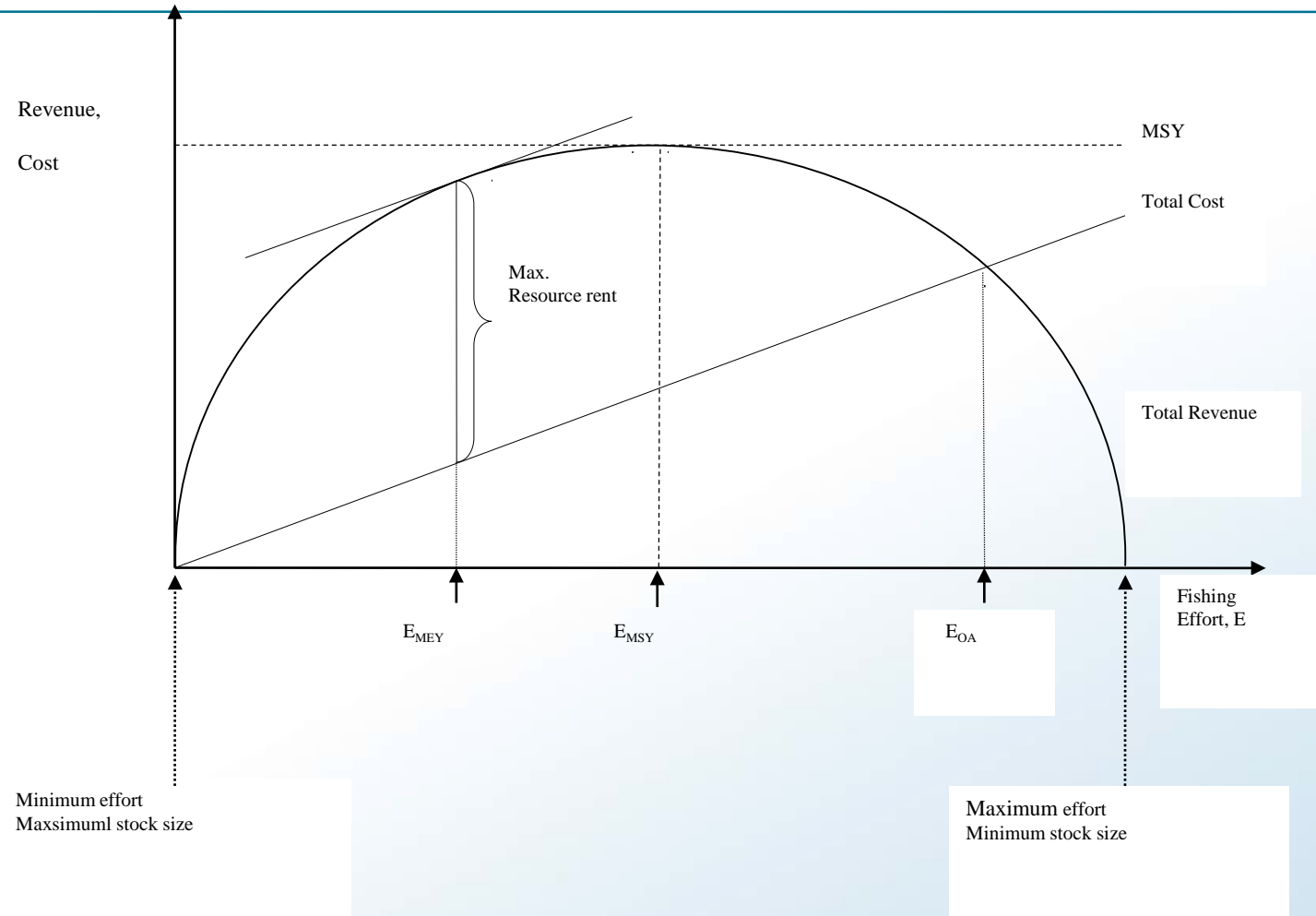

FISH BIOMASS MEASUREMENT

Graphic design and illustration: John Douglas

Kombinasjonen fisker- natur - Gordon-Schaefer

H. Scott Gordon, Foto fra <https://honorsandawards.iu.edu/search-awards/honoree.shtml?honoreeID=1151>

Kunnskapsendring og forvaltningsendring

- Før 1990 – fiskeren trenger beskyttelse – naturen utømmelig
- Etter 1990 – naturen trenger beskyttelse – fiskeren må reguleres
- Etter 1990 – Vitenskapelig kunnskap blir sentralt
  - Havforskernes konstruksjon av naturen blir den dominerende naturforståelsen
  - Fiskeriøkonomisk forskning blir en viktig premis for hva fiskerinæringa skal produsere, nemlig ressursrente som skal innkasseres av samfunnet
- I samforvaltningsmodellen er det fiskerne som tar ut ressursrenta
- Fiskernes atferd bør styres mot at GR maksimeres og beskattes
- Samforvaltninga består likevel og finner nye oppgaver i et nytt regime
  - Fra minsteprisfastsettelse og fordeling av statsstøtte til ressurskontroll og fordeling
- Samforvaltninga dreies mot næringsaktørenes interesser
- Staten skal ivareta de breiere hensynene – næringer skal primært tjene penger

Fiskebestander kan deles opp i kvoter som gjør at fiskere kan kontrolleres

---

Foto: Adam Hannestad/ JPJ

Forvaltbar fisk gir styrbare fiskere – men som også styrer seg sjøl

---

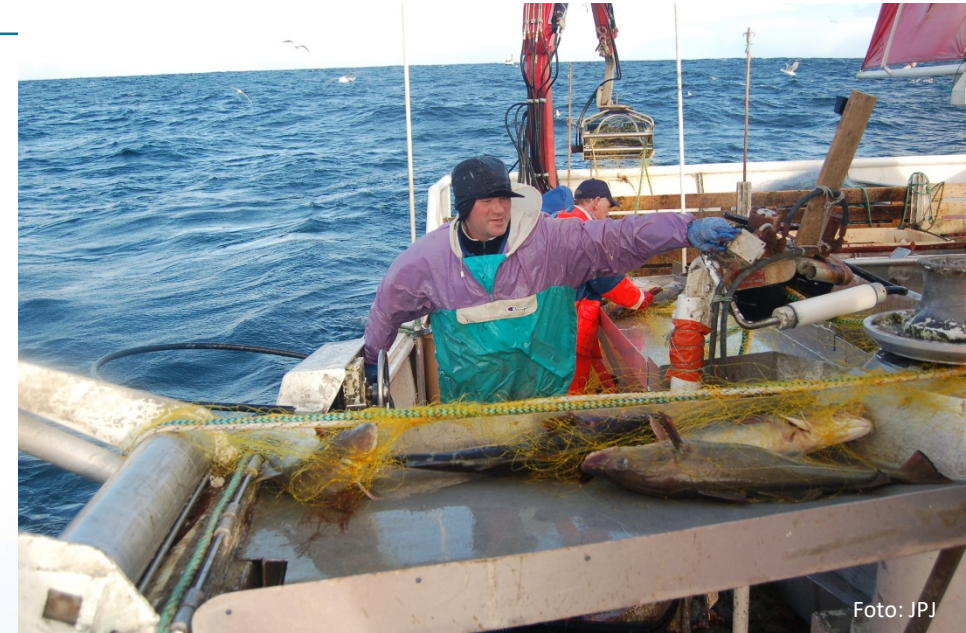

Og vi finner oss i det....

- Hvorfor?
  - Legitimitet?
  - Regellojalitet?
  - Fordi det virker?
  - Fordi vi trur på kunnskapen?
  - Fordi vi blir «tvunget»?
  - Fordi vi deltar?
  - Fordi vi samhandler?
  - Fordi advokaten er for dyr 😊
- Tja? Alt dette til sammen (og mer til) kan oppsummeres i det Foucault kaller «Styringskunsten». Som kunst er det noe mer enn summen av alle elementene.

Det er mange måter å styre på!

«For oss, Jahn Petter, er dette kaos, for dem gir dette mening»

Sitat: Gjett hvem?

